הא מני ר' מאיר היא אי רבי מאיר היא הא תני ליה רישא נותנין קרפף לעיר דברי רבי מאיר צריכא דאי מההיא הוה אמינא חד לחדא וחד לתרתי קמ"ל דלתרתי תרי יהבינן להו ואי אשמעינן הכא משום דדחיקא תשמישתייהו אבל התם דלא דחיקא תשמישתייהו אימא לא צריכא תנן וכן שלשה כפרים המשולשין אם יש בין שנים החיצונים מאה וארבעים ואחת אמה ושליש עושה אמצעי את שלשתן להיות אחד טעמא דאיכא אמצעי הא ליכא אמצעי לא תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא הא אתמר עלה אמר [א]רבה אמר רב אידי א"ר חנינא לא משולשין ממש [א]אלא רואין כל שאילו מטיל אמצעי ביניהן ויהיו משולשין ואין בין זה לזה אלא ק"מ אמה ואחת ושליש עשה אמצעי את שלשתן להיות אחד א"ל רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לאמצעי א"ל [ב]אלפים אמה והא את הוא דאמרת [ג]כוותיה דרבא בריה דרבה בר רב הונא מסתברא דאמר יותר מאלפים אמה הכי השתא התם איכא בתים הכא ליכא בתים ואמר ליה רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לחיצון כמה יהא מאי נפקא לך מינה [ג]כל שאילו מכנים אמצעי ביניהן ואין בין זה לזה אלא מאה וארבעים ואחת ושליש ואפילו ד' אלפים אמה א"ל אין והאמר רב הונא [ג]עיר העשויה כקשת אם יש בין ב' ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה מודדין לה מן היתר ואם לאו מודדין לה מן הקשת א"ל התם ליכא למימר מלי הכא איכא למימר מלי א"ל רב ספרא לרבא הרי בני אקיסטפון דמשחינן להו תחומא מהאי גיסא דארדשיר ובני (תחומא) דארדשיר משחינן להו תחומא מהאי גיסא דאקיסטפון הא איכא דגלת דמפסקא יתר ממאה וארבעים ואחת ושליש נפק אחוי ליה הנך [ד]אטמהתא דשורא דמבלעי בדגלת בע' אמה ושיריים:

מתני' [ד]אין מודדין אלא בחבל של נ' אמה לא פחות ולא יותר [ה]ולא ימדוד אלא כנגד לבו [ו]היה מודד והגיע לגיא או לגדר מבליעו וחוזר למדתו [ה]הגיע להר מבליעו וחוזר למדתו ובלבד

הא מני ר"מ היא. הך סיפא סתמא היא ולאו מסקנא דמלתא דרבנן היא: **ואי מהא.** מסיפא דמיירי בשתי עיירות התם הוא דקאמר ר"מ דאף על גב דליכא קרפף לכל חדא אמרי' חדא היא: **משום דדחיקא תשמישתייהו.** דהואיל וקרובות אין להן נויי העיר בב' קרפיפות עד דליכא טפי הלכך עשה קרפף את שתיהן להיות אחת. אבל חדא דלא דחיקא תשמישתה שאין עיר אחרת סמוכה לה ויש לה אויר הרבה: **אימא לא.** ניתיב לה קרפף כלל קמ"ל: **טעמא דאיכא אמצעי.** דהשתא אין בין עיר לעיר אלא קרפף אחד: **לא משולשין ממש.** בשורה אחת אלא שלישי עומד מרחוק כנגד בין שני החיצונים[ו]: **כל שאילו מטיל אמצעי ביניהן.** כלומר הא דקתני במתניתין אם יש בין ב' החיצונים קמ"א לא כדס"ד מעיקרא שאין ביניהן יותר אלא מתניתין דמרחקי מהדדי טובא וה"ק אם יש אויר בין ב' החיצונים כדי להתמלאות אמצעי[ז] ולעמוד אויר הנשאר בין אמצעי ולחיצונים מכאן ומכאן על קמ"א לכאן ומאה וארבעים ואחת לכאן דהיינו ב' קרפיפות לשניהן רואין כאילו הוא נתון ביניהן והרי כולן אחת והיוצא מאחת מהן לילך דרך אחת מחברותיה מודד מחומת חברתה אבל אם רבה אויר יותר מכאן לא אמרינן רואין: **וכמה יהא.** רחוק אמצעי מהן דאמרינן רואין: **אלפים.** הואיל ויכול לבוא מזו לזו בלא עירוב אמרי' רואין: **והא את הוא דאמרת.** לעיל (דף נה:) גבי עיר שעשויה כקשת דאפילו יש בין יתר לקשת יותר מאלפים הרי היא אחת ומודדין לה מן היתר: **איכא בתים.** בקשת והרי הדר בקשת יכול לבוא לראשיה דרך בתי הקשת: **הכא.** בין אמצעי לחיצונים: **ואפילו טובא.** ובלבד שיהא שיעור באמצעי למלאות כדאמרינן: **ליכא למימר מליוה.** מלא האויר שביניהן דאין לך במה למלאותו: **מתני' לא פחות ולא יותר.** בגמ'[ח] מפרש טעמא: **ולא ימדוד אלא כנגד לבו.** קבעו לו חכמים מקום לשום כנגדו ראש החבל שלא יתן זה כנגד צוארו וזה כנגד רגליו והחבל מתקצר והתחומין מתמעטין: **מבליעו.** אם אינו רחב נ' אמה משפתו לשפתו מלמעלה אע"פ שיש במדרונו הילוך יותר מאלפים אין אומרים תעלה מדת מדרונו למדת התחום אלא יעמוד זה על שפתו מכאן וזה על שפתו מכאן ויבליע מדרונו בחבל אחד: **לגדר.** חומת אבנים שנפלה ונעשה גל גבוה ומשופע ובני אדם מהלכין עליו: **וחוזר למדתו.** בגמרא [נח.] מפרש דמדקתני חוזר למדתו משמע שאם היה רוחבו כנגד העיר יותר מחמשים ואינו יכול להבליעו בחבל ובאחד מראשיו שלא כנגד העיר יכול להבליעו הולך ומבליעו שם ומודד והולך שם משפתו והלאה עד כנגד מקום שכלה בו שם רוחב הגיא כנגד העיר וחוזר למדתו כנגד העיר ומשלים למדת תחומין:

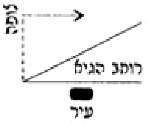

סוכה (דף ג:) בית שאין בו ד' אמות על ד' אמות אין עושין אותו עיבור בין ב' עיירות ק"ק מאי נפקא מינה מאותו בית דבלא"ה נותנין קרפף לעיר ואי משום שע"י הבית יוכל ללכת יותר א"כ מה היה לו להזכיר ב' עיירות אלא הל"ל אין עושין אותו עיבור לעיר ואומר רשב"ם דגרסינן התם אין עושין אותו עיבור לעיר ועי"ל דנקט ב' עיירות משום דאז רגילות לעשות בורגנין ללכת מזו לזו כשרחוקין יותר מד' אלפים שאין יכולין לבא ע"י עירוב ואור"ת דהלכה כרב הונא דאמר קרפף לזו וקרפף לזו דגדול היה בחכמה ובמנין מחייא בר רב דזוטר מיניה טובא כדמוכח בסוף פרק יש בערכין (דף טז:) שהיה רב הונא מוכיחו והנהו אמוראי דקאמרי לאו משולשין ממש סברי כרב הונא דלחייא בר רב יכול להיות משולשין ממש ורב ספרא דקאמר הא מפסקת דיגלת דהוה יותר מקמ"א ושליש משמע דאי לאו טפי שפיר עבדי והיינו כרב הונא ועוד אפי' לחייא בר רב הא משני סיפא דמתני' דקתני לזו ע' אמה ושיריים ולזו ע' אמה ושיריים כר"מ והוי מחלוקת ואח"כ סתם וא"כ לדידיה הוה הלכה כר"מ:

הא ליכא אמצעי לא תיובתא דרב הונא. וא"ת לחייא בר רב נמי קשה דהא אוקי סיפא כר"מ ולא בעי אמצעי וי"ל דלדידיה איכא לפרש דהך סיפא דג' כפרים אתיא כרבנן ובא להשמיענו דעושים בורגנין הרבה זה אחר זה כל אחד תוך ע' אמה ושיריים של חבירו ליחשב הכל אחד כמו שכאן עושה אמצעי שלשתן להיות אחד:

אלא כל שאילו מטיל בו'. ובין ב' החיצונות היינו בין החיצונות לאמצעית ויש קמ"א ושליש לכאן וקמ"א ושליש לכאן כמו שפ"ה וא"ת מעיקרא נמי דקא ס"ד משולשין ממש יפרש נמי כן דבין אמצעית לחיצונות קאמר ולא יקשה לרב הונא וי"ל דבמשולשין ממש אין שייך לפרש כן דא"כ לא ה"ל למתני בין ב' החיצונות אלא הל"ל אם יש בין זה לזה קמ"א ושליש אבל כי לא איירי במשולשין ממש לא מלי למתני בין זה לזה כיון שאין האמצעי שם ביניהן ונראה דלחייא בר רב נמי נ"ל דלאו משולשין ממש דאי משולשין ממש קאמר אמאי נקט בין שנים החיצונות קמ"א אמה ושליש וכולל אויר שמכאן ומכאן בבת אחת הל"ל אם יש בין זה לזה ע' אמה ושיריים ואם כן דמודה חייא בר רב למסקנא זו אין ראייה מכאן דהלכה כרב הונא: **התם** ליכא למימר מלי. פי' התם לבני אמצעי הקשת אין מודדין להם מן היתר וליכא למימר מלי בענין זה כאילו בתיהם שבקשת נתונים ביתר דא"כ מפסידין לצד אחר דאם הוי היתר למזרח מפסידין למערב וה"נ לא אמרינן מלי להיות רואין בני אמצעית כאילו עומדין בין החיצונות למדוד להם משם אלפים ודוקא לחיצונה דאמר מלי כשבאין בני חיצונה זו לילך דרך חיצונה האחרת שמודדין לכל אחת מפתח חברתה וה"נ בני ראש קשת האחד שבאו לילך לצד ראש הקשת האחר דאמר מלי ומודדין להם אלפים מראש הקשת האחר אפילו יש בין שני ראשי הקשת יותר מארבע אלפים ובלבד שלא יהא בין יתר לקשת יותר מאלפים כמו בין אמצעית לחיצונות דהכא דלא שרי אלא עד אלפים ועי"ל דהתם לא אמרי' מלי כיון דאיכא יותר מאלפים דאביי לטעמיה דאמר כוותיה דרבא בריה דרבה בר רב הונא מסתברא וביתר מאלפים לא אמרינן מלי הכא איכא למימר מלי דאוקימנא דליכא אלא אלפים בין האמצעית לחיצונה ועוד י"ל דהתם ליכא למימר מלי כיון דהאויר שביתר אין יכול להחזיק בני הקשת והוא הדין הכא אם היה אמצעית גדולה יותר מן האויר שבין ב' החיצונות דליכא למימר מלי:

ובילו

עין משפט נר מצוה

כו א ב ג מיי' פכ"ח מהל' שבת הל' ה טוש"ע א"ח סי' שצח סעי' ח:
כז ד מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה יא סמג לאוין סו טוש"ע א"ח סי' שצט סעיף א:
כח ה (מיי' שם) טוש"ע שם סעיף ג:
כט ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:
ז [טוש"ע שם סעיף יו]:

רבינו חננאל

ודחינן הכי סיפא ר' מאיר היא. א) מדקתני נותנין שלשה כפרים המשולשין. פי' השרויין כמין קשת שנים זה כנגד זה והשלישי ממוצע בין שתיהן עולה למעלה מהן. אם יש בין שנים החיצונים כו'. דייקינן מינה טעמא דאיכא אמצעי והוא שלישי ולפיכך צריך כדי שתי קרפיפות. מכלל דלשני כפרים לא יהבינן להו אלא קרפף אחד. תיובתיה דרב הונא. ודחי ולאו אמר רבא לא משולשין ממש אלא כל שאילו מכניס אמצעי לביניהן ואין בין זה לזה [אלא] ק"מ אמה ואחת ושליש, ויראו כשהן משולשין עשה האמצעי שלשתן להיות כאחד. א"ל רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לאמצעי. א"ל אלפים. והא את הוא דאמרת בעיר העשויה כקשת כרבה בר רב הונא מסתברא אפילו יתר מאלפים. [ומשנין] הכי השתא התם בעיר העשוי' כקשת איכא מן (הראש) [הקשת] עד מקום החוץ בתים הכא ליכא בתים. ועוד אמר ליה כמה יהא בין שנים החיצונים. אמר ליה כל שאילו מכניס האמצעי ביניהן ואין ביניהם אלא ממאה וארבעים אמה ואחת ושליש [ו]למטה, נמצא הדבר תלוי באמצעי אם הוא משך הרבה או מעט, הכל לפי משך האמצעי. איני והאמר רב הונא עיר העשויה בקשת [וכו'. התם] ליכא למימר מלייה כי מקום החוץ אינו מלא, אבל הכא בכפר האמצעי איכא למימר מלייה. אמר ליה רב ספרא לרבא הני איקטיספון ואדרשיר דאינון תרתי מתא דסמיכא להדדי, ודיגלת מפסקא להו בינייהו דהוא יתר מק"מ אמה ואחת ושליש. היכי משחינן לבני אקטיספון תחומא מאידך גיסא דאדרשיר, ולבני ארדשיר מאידך גיסא דאקטיספון. נפק אחוי ליה הנהו אטמהתא דמיבלען בדיגלת בתוך שבעים אמה ושיריים. פי' אטמהתא, יריכות בניין כמו מערות ועומדין בתוך המים כאילו עיבור להני מתוותא. מתני' אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה.

א) נראה דצ"ל מדקתני וכו' שלשה כפרים וכו'.

מסורת הש"ס

א) [עק"ד רבה וכו"ב רב אדא], ב) [לעיל נה:], ג) [שם.], ד) [פי' ירידות של מותה ערוך], ה) [ירושלמי ל"ג הגיע להר מבליעו וחוזר למדתו], ו) כזה,

ז) כס"א: באמצעי, ח) [לקמן נח.],

מוסף רש"י

פחות מארבעת אלפים אמה. שהחוט דאשה זה נבלע בתוך החוט דאשה האחר, נעשית עיר אחת ומודדין לה מן היתר וכאילו אלו היא מלאה בתים, ואם יותר אין מגרפין אותה להיות אחת ומודדין לה מן הקשת לכל אחד מפתח ביתו, וחלל העיר הפלך שאין בו בתים מן המדה הוא (לעיל נה:). מבליעו וחוזר למדתו. ואף על פי שפושטו מרובה את הדרך, ואם היה מודד שיפועו מכאן ועליו לעבר השני יש בו ק' או ר' אמות, לא הרכפנו לו הוליכו והשפתו אל שפתו אין יותר מנ' אמה (לעיל לה:).